

Tien jaar Aqua for All

Toen Aqua for All in 2002 werd opgericht, kon niemand vermoeden dat daarmee een aanpak werd geïnitieerd die tien jaar later een waardige voorloper blijkt te zijn van het nu veel geprezen publiek/private partnerschap, waarin overheid, bedrijfsleven en organisaties in de ontwikkelingssamenwerking samenwerken. Met de subsidie van het directoraat-generaal Internationale Samenwerking als effectieve hefboom kon en kan Aqua for All het mobiliseren van kennis, expertise, geld en innovatie via creatieve allianties uitbouwen. Daarmee maakt Aqua for All haar missie waar: toegang tot veilig water en deugdelijke sanitatie voor de allerarmsten.

Tijdens het 100-jarig jubileum in 1999 van de Vereniging voor Waterleidingbelangen (VWN, dat met de K van Koninklijk de KVWN werd) werden acht projecten van Novib gesteund met kennis en geld uit de waterwereld. Mede gestimuleerd door dit succes werd op 13 februari 2002 de stichting Aqua for All een feit, onder het motto 'Iemand moet het doen'. Diverse waterbedrijven - en inmiddels ook waterschappen - stelden zich garant voor donaties en inzet van deskundigen. Een redelijk nieuw fenomeen: de inzet van publieke middelen, niet alleen voor de eigen klanten in Nederland maar ook voor water en sanitatie in ontwikkelingslanden.

In het begin was daar enige discussie over, maar dat sloeg al snel om. Prins Willem-Alexander, die de mondiale waterproblematiek tot zijn werkterrein maakte, heeft hier flink aan bijgedragen. De prins sprak zich in januari 2004 duidelijk uit: "... schaarste aan drinkwater en sanitaire voorzieningen ... structureel aanpakken ... in samenwerkingsverband veel meer bereiken. Dan denk ik direct aan de stichting Aqua for All." Dit was natuurlijk prachtige reclame.

Aqua for All voldeed met haar aanpak als 'makelaar' aan een behoefte: de koppeling van kennis van de watersector aan de kennis van erkende hulporganisaties, die met hun lokale partijen verantwoordelijk zijn voor de uitvoering van projecten. De waterproblematiek werd zo onderdeel van bredere ontwikkelingsstrategieën.

Op eigen benen

Hoewel een aantal waterbedrijven zich in die beginjaren financieel garant stelde, moest Aqua for All wel op zoek naar eigen geld. 'Wandelen voor Water' bracht Aqua for All gaandeweg publiciteit en naamsbekendheid. Mede hierdoor gingen private bedrijven en personen sponsoracties voor Aqua for All opzetten, zoals de jaarlijkse HKV Lijn in water-sponsorloop in Flevoland en de acties van Rotary Clubs. Een doorbraak werd bereikt in 2005 met de eerste overheids-subsidie: één miljoen euro (thematische medefinanciering) van het directoraat-generaal Internationale Samenwerking van het ministerie van Buitenlandse Zaken.

Het lopende TMF-contract werd al in 2006 vervangen door een vijfjarig contract, dat in

2009 nog eens werd uitgebreid. In de periode 2006-2010 is in totaal 16,5 miljoen euro DGIS-subsidie gekoppeld aan 13,5 miljoen euro uit private middelen.

Mede dankzij een positieve externe audit in 2010 tekende DGIS in 2011 een nieuw contract met Aqua for All, dit keer van tien miljoen euro voor drie jaar.

De mensen achter Aqua for All

In deze tien jaar hebben heel veel mensen op heel verschillende manieren hun bijdrage aan het succes van Aqua for All geleverd, sommigen voor een jaar of een paar jaar, anderen zijn vanaf het begin betrokken geraakt en dat gebleven. Het bureau startte in 2002 met slechts een interim-directeur en parttime secretaresse; in 2004 was het team gegroeid naar vijf personen, freelancers, die samen 2,5 fte vullden. De omzetgroei van Aqua for All maakte uitbreiding van de personele capaciteit noodzakelijk. In 2006 was het omslagpunt bereikt en werd Aqua for All werkgever: vier mensen kwamen in dienst. De overhead daalde naar 14 procent, nog onder de 15 procent die het bestuur als maximum stelde. Vanaf begin dit jaar bestaat

Via 'Wandelen voor Water', een actie gericht op bewustwording van de mondiale waterproblematiek, stelt Aqua for All niet-commerciële organisaties in staat fondsen te werven voor hun waterprojecten.



het A4A-team uit negen medewerkers. De huidige overhead ligt rond de tien procent.

Veel bekende en invloedrijke mensen uit de watersector en andere bekende Nederlanders stellen voor een aantal jaren hun kennis en netwerk ter beschikking van Aqua for All. Zij verlenen hun medewerking via het Comité van Aanbeveling of hebben zitting in het bestuur. Hun bijdrage is van wezenlijk belang voor het bepalen van de koers van Aqua for All.

Een belangrijk voordeel bij de uitvoering van projecten in ontwikkelingslanden is de expertise waar Aqua for All over kan beschikken vanuit de waterbedrijven, waterschappen, ingenieursbureaus en kennisinstituten. De Expertgroep die in 2003 werd opgericht, omvatte al direct zo'n 60 mensen. Een aantal van deze experts verricht - soms al jaren - onmisbaar werk in de Projectselectiecommissie, waar zij voor Aqua for All de ingediende projectvoorstellen beoordelen en van advies voorzien. Gemiddeld kan Aqua for All rekenen op de inzet van zo'n 8.000 arbeidsuren per jaar vanuit de sector.

Resultaten

In de honderden projecten die in de loop der jaren zijn uitgevoerd met ondersteuning van Aqua for All, werden ruim twee miljoen mensen voorzien van drinkwater en kreeg een half miljoen mensen betere sanitaire voorzieningen. De doelstellingen die Aqua for All zich stelde - als bijdrage aan millenniumdoelen - is daarmee voor drinkwater ruimschoots gehaald, voor sanitatie nog niet.

We zien de laatste jaren een verschuiving van hulp naar investeren, met de nadruk op het stimuleren van lokaal ondernemerschap. Daardoor krijgen meer mensen de mogelijkheid om zichzelf een inkomen te verschaffen en wordt de impact van de inspanningen aanzienlijk groter. Gebleken is dat de watersector toegevoegde waarde heeft in complexe projecten, capaciteitsopbouw en keuzes voor technologie en diensten.

Garanties voor de toekomst

De discussie in Nederland (en wereldwijd) over het nut, het effect of de effectiviteit van ontwikkelings samenwerking laat ook Aqua for All niet onberoerd. Met de ngo's is de organisatie van mening dat mensen over de hele wereld in toenemende mate met elkaar verbonden en van elkaar afhankelijk zijn. De toegang tot natuurlijke hulpbronnen en de mede daarop gebaseerde welvaart en



Stimuleren van lokaal ondernemerschap: verkoop van water via een kiosk.

zelfredzaamheid zijn echter zeer ongelijk en onrechtvaardig verdeeld. Deze situatie is in meerdere opzichten niet acceptabel en ook niet in het belang van Nederland. Nederland moet daarom stevig inzetten op duurzame en rechtvaardige mondiale ontwikkeling en de afspraken die daarover wereldwijd al bestaan respecteren.

Ontwikkelingssamenwerking is en blijft daarvan een essentieel onderdeel: het versterken van zelfredzaamheid door te investeren in onderwijs, gezondheidszorg, rechtstaat, ondernemingsklimaat en maatschappelijk middenveld. Tegelijkertijd moet Nederland een nieuwe mondiale agenda helpen vormgeven met bredere doelen en nieuwe financieringsvormen.

Aqua for All doet dit door partnerschappen te creëren met het bedrijfsleven en zo bedrijfsmatig schoon drinkwater en sanitaire voorzieningen dicht bij de allerarmsten te brengen. Dat vergt creativiteit, durf om te innoveren, ruimte om fouten te maken. Maar bovenal ligt er een uitdaging om de kennis die in Nederland aanwezig is, te 'valoriseren'. Dat wil zeggen kennis omzetten in producten die bruikbaar zijn voor het realiseren van de basisvoorzieningen voor mensen in sloppenwijken en platteland, waar veilig water en deugdelijke sanitatie wel degelijk mogelijk zijn.

Ontwikkeling Aqua for All

Aqua for all heeft hiervoor drie sporen opgezet:

- nieuwe vormen van sanitatie. De organisatie probeert samen met het bedrijfsleven waarde te creëren uit menselijk afval, decentrale sanitaire

voorzieningen te promoten, minder watergebruik te stimuleren en bovenal lokaal ondernemerschap te bevorderen in de hele sanitatieketen: 'van kakker tot akker';

- regenwaterbuffermanagement. Gepoogd wordt een adequaat antwoord op de complexe problematiek van waterschaarste te geven, ook in de relatie tussen water en voedsel, en invulling te geven aan het door het bedrijfsleven gevoerde rentmeesterschap voor milieu en omgeving;
- *business development* in de markt van de Base of the Pyramid. Vier miljard consumenten hebben een (te) laag bestedingsbudget voor primaire voorzieningen zoals voedsel, kleding, energie en water (gezondheid). Hier past geen 'zilverwerk-oud papier' denken meer, geen gratis weggeven, geen donor-afhankelijkheid. Aqua for All wil de toegang bevorderen tot producten, lokaal ondernemerschap, financieel duurzame service en leveringsmodellen, alsmede een bedrijfsmatige aanpak in publiek-private partnerschappen.

Toekomst

Aqua for All zal de komende jaren nog meer dan voorheen die 'valorisatie' van kennis en expertise, inzet van creatieve financiering en het stimuleren van partnerschappen op zich nemen. Concrete producten zijn: *learning & scaling*-modellen, het opzetten van creatieve allianties tussen complementaire partijen en actieve werving van innovatieve financieringsbronnen.

Isabel Couwenberg